

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министър на земеделието и храните

Концепция на Министерството на земеделието и храните относно прилагането на директните плащания в Република България от 2015 г.

Реформата на Общата селскостопанска политика (ОСП), извършена в рамките на Европейския съюз (ЕС), предполага въвеждането на промени и прилагането на многопластова структура на директните плащания в Република България за периода 2015-2020 г.

Концепцията на Министерство на земеделието и храните (МЗХ) предполага директните плащания в страната да бъдат приложени като се отчитат общите задължения съгласно Регламент (ЕС) № 1307/2013 на Европейския парламент и на Съвета и прилагащите регламенти и в същото време инструментите и начините на прилагане да отразяват в максимална степен националните особености и приоритети в сферата на земеделието.

Целта е въвеждането на схемите, изискванията и конкретните национални решения да подпомогнат развитието на сектор „Земеделие“ и спомогнат за решаването на дефинираните проблеми като се отчитат научените уроци от прилагането на директните плащания от 2007 г. досега.

1. Разпределението на финансовите ресурси между Първи и Втори стълб на ОСП за България е достатъчно балансирано и не се предвижда страната да се възползва от възможността за трансфер на средства между стълбовете за периода 2015-2020 г. Прехвърлянето на средства към някой от стълбовете би довело до недостатъчно финансиране на стълба, от който се вземат парите и невъзможност за изпълнение на поставените цели и задачи на съответния тип подпомагане. По тази причина се запазва съществуващата структура на финансиране между двата стълба.

2. По-справедливо и по-добро насочване на плащанията се цели да бъде постигнато като се приложат определени инструменти на политиката като използване на Схемата за преразпределително плащане, въвеждане на прогресивно намаление на плащанията и използване на дефиницията за активен фермер.

С прилагането на Схемата за преразпределително плащане може да се постигне по-равномерно разпределение на директните плащания между отделните групи бенефициенти. Тази схема предоставя механизъм за преразпределяне на средства без да носи рискове от глобална загуба на финансиране в резултат на неусвояване на бюджета. Чрез инструмента за преразпределително плащане по ефикасен и ефективен начин може

да бъдат насочени средства към малките и средни по размер земеделски стопанства. По този начин може да бъде повлияна структурата на разпределяне на директни плащания като се повиши подпомагането за преобладаващата част от земеделските стопанства, които са бенефициенти по Схемата за единно плащане на площ (СЕПП). С цел постигането на последователност в прилаганата политика и отчитането в максимална степен на националната спецификата, Схемата за преразпределително плащане продължава параметрите, приложени през 2014 г. Завишеното подпомагане по схемата се насочва към първите 300 дка на стопанствата като се планира индикативната ставка да бъде около 15 лв./дка. Бюджетът по схемата за 2015 г. ще бъде 55 889 146 евро. С цел прилагането на максимално опростени условия се предвижда едностепенна ставка за всичките първи хектари. Размерът на конкретната окончателна ставка на декар ще се формира ежегодно като се отчитат всички допустими за подпомагане първи хектари по СЕПП, които имат бенефициентите по Схемата за преразпределително плащане. Прилагането на Схемата за преразпределително плащане ще спомогне за отговаряне на очакванията на българското общество и земеделската общност за избягване на ситуация, в която малък брой големи бенефициенти да получават по-голямата част от директните плащания и голям брой бенефициенти да получават незначителен дял от общата директна субсидия. С прилагането на Схемата за преразпределително плащане ще бъдат по-чувствително стимулирани голям брой средни и малки земеделски стопанства като се отчита по-голямата интензивност на труда в тези стопанства и икономии от мащаба, които са характерни за големите стопанства. МЗХ, съвместно с Държавен фонд „Земеделие“, ще разработи механизъм да не бъдат подпомагани земеделски стопани, за които е доказано, че изкуствено са създали условия за получаване на подпомагането чрез разделяне на стопанството.

Концепцията на МЗХ предвижда в допълнение към прилагането на Схемата за преразпределително плащане въвеждане и на **прогресивно намаление и таван на субсидията по СЕПП**, която може да получи един земеделски стопанин. С цел избягването на непропорционално високи суми да отиват при малко на брой големи бенефициенти и като по-справедлив подход за допълване на доходите на земеделските стопани ще се приложи инструмент за намаление на плащанията и таван по СЕПП към един бенефициент – с 5% за сумите между 150 000 EUR и 300 000 EUR и със 100% за субсидията над 300 000 EUR. Преди прилагане на намалението на субсидията и тавана на плащанията, от размера на директните плащания, подлежащи на намаление се изваждат разходите за заплати, които действително са заплатени и са декларирани от земеделския стопанин, включително данъците и вноските за социално осигуряване, свързани с трудовата заетост. Съгласно индикативните данни, базирани на информация от кампания 2013, при прилагане на инструмента за намаление на субсидията към големите бенефициенти се очаква обект на такова намаление да бъдат плащанията към между 35 и 78 фермера за различните години в периода 2015-2020 г., от които стопанствата с животновъден обект през 2015 г. са 7. Сумата, която се получава от това намаление е между 2.7 млн. евро и 6.4 млн. евро през отделните години и тази сума ще се прехвърли към Програмата за развитие на селските райони за мерки, свързани с развитие на приоритетни за България отрасли – животновъдство, зеленчукопроизводство, овощни и трайни насаждения, биопроизводство, пчеларство, етерично маслени култури, тематична подпрограма за подпомагане на малки земеделски стопанства /гарантирани бюджети по м. „Инвестиции във физически активи“ и м. „Биологично земеделие“/. Съгласно индикативни данни прилагането на намаление на размера на директните плащания ще се отрази на стопанства с размер над 3834 ха през 2015 г. като през годините този размер

ще намалява в резултат от увеличението на единната ставка и ще достигне до 2527 ха през 2020 г.

В следващия програмен период директните плащания ще бъдат отпускани само на **активни фермери**. Основните характеристики на дефиницията за активен фермер са разписани в регламента за директните плащания. Дефиницията предвижда да не могат да получават директни плащания физически и юридически лица, чиито земеделски площи са основно (над 50%) площи, естествено поддържани в състояние, подходящо за паша или обработка и върху тях не се извършват минимални земеделски дейности. В срок до 31 януари 2015 г. предстои определянето на минималните земеделски дейности. Ще се приложи и негативен списък на физически или юридически лица, които не могат да получават директни плащания – лица, които експлоатират летища, железопътни услуги, водни съоръжения, услуги в сферата на недвижимите имоти, спортни игрища и места за отдих. Негативният списък за България ще се допълни с включването на държавни и общински органи и учреждения. За България ще се приложи и допълнителен критерий, според който селскостопанските дейности не трябва да са незначителна част от икономическата дейност на кандидатите за директни плащания, като ще се приложи максимално допустимото според европейското законодателство изискване за минимален праг на приходите от селскостопанска дейност. В допълнение ще бъде въведено изискване към бенефициентите на директни плащания да са регистрирани като земеделски производители съгласно националното законодателство.

3. Подпомагането на уязвими и приоритетни сектори и генерирането на по-голяма добавена стойност в сектора се цели да се извърши посредством прилагане на Схеми за обвързана с производството директна подкрепа, използване на възможността за национално финансиране по Схемите за преходна национална помощ и въвеждането на специално плащане за памук.

Основен приоритет в преговорите по Реформата на ОСП за страната беше **обвързаната с производството директна подкрепа**. България изигра важна роля при договореното повишение на размера на обвързаната с производството директна подкрепа. В рамките на преговорите България стана инициатор на декларация за повишаване на дела на обвързаната подкрепа. В резултат на успешните преговори беше договорена възможност за 2014 г. за специфично обвързано с производството подпомагане да може да се отделят до 6.5% от пакета за директни плащания. До 2014 г. за обвързана подкрепа се отделяха само 3.5% от пакета за директни плащания. През 2014 г. пълният размер на максимално допустимата обвързана с производството директна подкрепа от 6.5% от средствата за директни плащания е насочена към животновъдството, зеленчукопроизводство и трайните насаждения. За периода 2015-2020 г. се предвижда прилагане на 13% обвързано с производството подпомагане за уязвими сектори, които претърпяват трудности като животновъдството, зеленчукопроизводство и трайните насаждения. В допълнение 2% обвързана подкрепа ще бъде насочена към протеинови култури. По този въпрос МЗХ си поставя максимално амбициозни цели за осигуряване на обвързана подкрепа за възможно най-широк набор от стопанства и производства в секторите на животновъдството, зеленчукопроизводство и трайните насаждения. По този начин ще бъде предоставена допълнителна подкрепа за животновъдството и отглеждането на плодове и зеленчуци чрез прилагането на специални схеми за тези отрасли. Но необходимостта от този вид подпомагане следва да бъде обоснована и доказана по еднозначен начин на базата на реалните трудности, които изпитва съответния сектор и конкретните изисквания по схемите ще се разпишат след консултации на МЗХ с Европейската комисия.

Концепцията за бъдещото прилагане на директните плащания предвижда страната да се възползва от възможността за предоставяне на **преходна национална помощ**. Преходна национална помощ може да бъде отпускана само на сектори, които през 2013 г. са били обект на национални доплащания. Не могат да се включват допълнителни сектори. Схемите и условията са идентични на тези, по които през 2013 г. са прилагани национални доплащания. Преходната помощ през 2015 г. може да представлява 75% от специфичните секторни финансови пакети, както са одобрени от ЕК за 2013 г. В следващите години преходната помощ е с 5% стъпка на намаление, т.е. за 2020 г. ще може да се предоставя 50% от пакетите за отделните сектори, така както са нотифицирани и одобрени от Европейската комисия (ЕК) за 2013 г. Прилагането на преходната национална помощ ще предостави възможност за подпомагане на сектор „Тютюн” и допълнителни средства за животновъдството чрез продължаването на необвързаното плащане за говеда и биволи. Въвеждането на възможност за прилагане на преходна национална помощ е изцяло резултат от преговорите в рамките на реформата. Без тези преговори България щеше да има възможност да прилага национални доплащания само до 2016 г., а след реформата страната ни може да продължи да подпомага пряко тютюнопроизводството и да осигурява допълнително финансиране за животновъдството. Конкретният размер на бюджета по схемите за преходна национална помощ ще бъде определян ежегодно при съобразяване с възможностите на Националния бюджет като нотификацията до Европейската комисия се извършва ежегодно в срок до 31 март на съответната година.

Специално подпомагане ще бъде насочено и към отглеждането на памук чрез прилагането на възможността, която предлага регламента за директните плащания за **специално плащане за култура – памук**, което ще бъде на хектар отглеждан памук.

4. Опростяване на изискванията и достигането на подпомагането до повече земеделски стопани, които имат нужда от него се предвижда да се постигне чрез продължаване на прилагането на Схемата за единно плащане на площ (СЕПП) до 2020 г. и въвеждане на Схемата за дребни земеделски стопани.

Схемата за единно плащане на площ (СЕПП) като опростена схема за подпомагане чрез отпускане на директни плащания на базата на площ се доказа и утвърди като ефикасна и лесна за прилагане система за подпомагане на доходите на земеделските стопани. С оглед на въвеждането на многопластовата система за директни плащания, прилагането на познати и опростени изисквания по отношение на базовата схема за директна подкрепа, ще намали административните затруднения, произтичащи от новата система, ще позволи по-лесна адаптация за фермерите към серията нови изисквания и ще намали възможността за грешки и неусвояване на средствата от финансовия пакет за директни плащания. Запазването на СЕПП ще спести значителни административни, технически и логистични трудности, с които би било свързано преминаването към схемата за основно плащане и въвеждането на права на плащане. Прилагането на СЕПП включва възможност за предоставяне на преходна национална помощ за периода 2015-2020 г. Тя би била важно средство за подпомагане на доходите на земеделските стопани с цел избягване на внезапно и значително намаляване от 2015 г. на подпомагането в определени сектори, които за 2013 г. са се възползвали от национални доплащания. С прилагането на схема без права на плащане се гарантира подпомагане на всички новостартиращи земеделски производители, а не само на кандидатите през първата година на прилагане на схемата.

С цел достигането на подпомагането до по-широк кръг от земеделски стопанства, които имат жизнена необходимост от този вид подкрепа, минималният размер на стопанствата,

които могат да получават директни плащания се предвижда да бъде намален на 0.5 ха за всички видове стопанства. Въвеждането на минимален праг от 0.5 ха за стопанство ще даде възможност директни плащания да получават и най-малките стопанства, включително тези с площи между 0.5 ха и 1 ха. Тъй като от 2015 г. България е задължена да прилага единен минимален праг по отношение на площта на стопанството, независимо от вида на културата (включително за трайни насаждения и лозя), въвеждането на минимален праг от 0.5 ха за стопанство ще даде възможност директни плащания да продължават да получават стопанства, с площи с трайни насаждения между 0.5 ха и 1 ха. По този начин се цели насочване на директното подпомагане към по-широк набор от земеделски стопани, които имат жизнена необходимост от субсидия за допълване на дохода, който получават от земеделие.

Прилагането на **Схемата за дребни земеделски стопани** с размер на стопанството от 5 дка нагоре със субсидия до 1 250 EUR цели да насочи подпомагане за повишаване на конкурентоспособността на малките стопанства и осигуряване на допълняемост на доходите и за най-дребните земеделски стопани. Схемата се предвижда да допринесе за опростяване на изискванията за субсидиране. Дребните стопанства трябва да отговарят на общите условия за получаване на директни плащания. Целта на посочената схема ще бъде подпомагането на съществуващата селскостопанска структура на дребни стопанства без да се противодейства на развитие в посока на по-конкурентоспособни структури. С въвеждането на новата схема за директни плащания за дребни земеделски стопани се планира да се повиши конкурентоспособността на малките стопанства, да се подпомогнат доходите и заетостта. Идеята на схемата е да се постигнат по-добри икономически условия за развитие на земеделието и да се повиши качеството на живот в селските райони и стандарта на заетите в малките стопанства. Целта е подкрепата за тези стопанства да бъде финансов инструмент за повишаване на тяхната жизнеспособност и пазарна ориентация. МЗХ, съвместно с Държавен фонд „Земеделие“, ще разработи механизъм да не бъдат подпомагани земеделски стопани, за които е доказано, че изкуствено са създали условия за получаване на подпомагането чрез разделяне на стопанството. Изискването към бенефициентите на директни плащания да са регистрирани като земеделски производители съгласно националното законодателство ще се прилага и по отношение на кандидатите за подпомагане по схемата за дребни земеделски стопани.

Не се предвижда прилагане по Първи стълб на Схемата за плащане за райони с природни ограничения, като подпомагането за тези райони ще бъде концентрирано изцяло в Програмата за развитие на селските райони.

5. Необходимостта от подобряване на възрастовата структура на заетите в земеделието ще бъде посрещната чрез прилагането на Схемата за плащане за млади земеделски стопани, които започват своята селскостопанска дейност.

Създаването на нова икономическа дейност в селскостопанския сектор от младите фермери изисква влягането на много средства и представлява елемент, който се отчита при насочването на директните плащания. С цел стимулиране навлизането в сектора на млади хора, от 2015 г. ще бъде въведена отделна **схема за млади земеделски стопани**, които започват дейност в земеделието. По този начин фермерите на възраст до 40 г., получаващи директни плащания на площ ще имат надбавка от 25% от размера на плащането по СЕПП. Плащането се отпуска за срок от пет години, тъй като цели намаляване на трудностите в първоначалния период след създаването на предприятието. В бъдещия период за допълнително директно подпомагане на младите земеделски стопани ще бъде отделен бюджет до 2% от финансовия пакет за директни плащания.

Чрез въвеждането на предложените специални преференции за младите фермери се прилагат финансови стимули за подобряване на възрастовата структура на заетите в земеделието. Надбавката се предвижда да бъде за първите 30 ха от стопанствата на младите фермери като по този начин се въвежда консистентност със Схемата за преразпределително плащане. Кандидатите за получаване на субсидия по схемата за млади земеделски стопани трябва да имат съответните професионални умения и познания, които да бъдат доказани: завършено средно образование в областта на селското стопанство или ветеринарната медицина, или средно икономическо образование със земеделска насоченост; и/или завършено висше образование в областта на селското стопанство или ветеринарната медицина, или висше икономическо образование със земеделска насоченост; и/или удостоверение за завършен курс от минимум 150 часа или свидетелство за професионална квалификация в областта на селското стопанство. По този начин се въвежда съгласуваност с изискванията на Програмата за развитие на селските райони и се намалява риска от изкуствено създадени условия за получаване на подпомагането.

6. Повишаване на приноса на земеделието в поддържането на екологичния баланс на територията на България ще се извърши чрез прилагането на плащане за земеделски стопани, които спазват селскостопански практики благоприятни за климата и околната среда (зелени директни плащания).

Една от целите на новата ОСП е подобряването на екологичните параметри чрез задължителен компонент за „екологизиране“ на директните плащания, които ще подкрепят селскостопански практики, благоприятни за климата и околната среда, приложими в целия ЕС. За тази цел всички държави в ЕС са задължени да използват 30% от своите национални тавани за директни плащания, за да отпускат, в допълнение към основното плащане, годишно плащане за задължителни екологични практики. Тези практики са под формата на обикновени, обобщени, недоговорни и годишни действия, които надхвърлят изискванията за кръстосано съответствие. Тези изисквания са **диверсификация на културите, запазване на постоянно затревените площи и поддържане на екологично насочени площи**. Земеделските стопани, които имат право да получат плащане по Схемата за единно плащане на площ (СЕПП), трябва да спазват в рамките на всички свои хектари, отговарящи на условията за подпомагане, селскостопанските практики благоприятни за климата и за околната среда.

Диверсификацията на културите включва изискване за отглеждане на няколко различни култури в стопанството с цел избягване на монокултурното производство. Прилага се при стопанства с размер на обработваемата земя над 10 хектара. Стопанства с обработваема земя между 10 ха и 30 ха трябва да отглеждат поне 2 култури, като основната култура да не заема повече от 75% от общата обработваема площ. Стопанства с обработваема земя над 30 ха следва да имат поне 3 култури. Основната култура не следва да бъде на повече от 75% от обработваемата площ. Двете основни култури не трябва да са на повече от 95% от обработваемата земя.

Държавата има задължение да определи екологично чувствителни постоянно затревени площи (ПЗП) в зоните по Natura 2000 и да въведе забрана за разораване на тези площи от земеделските стопани. Земеделските стопани не трябва да преобразуват и не разорават постоянно затревените площи, разположени в тези зони. Държавата трябва гарантира, че съотношението на ПЗП спрямо общата земеделска площ, декларирана от земеделските стопани не намалява с повече от 5%. Референтното съотношение като част от зелените изисквания се определя през 2015 г. и се следи на базата на заявените показатели през всяка следваща година до 2020 г. Задължението за запазване на референтното

съотношение между ПЗП и общо декларираните площи е част от кръстосаното съответствие от 2007 г. и ще продължи да се следи през 2015-2016 г. Държавата може да въведе задължение към фермерите да не преобразуват ПЗП без предварително разрешение като това задължение може да се отнася за общите площи извън екологично чувствителните зони, за които забраната за разораване е неотменима. С изменение в Закона за подпомагане на земеделските производители (ДВ. бр.40 от 13 Май 2014 г.) беше направена крачка напред по отношение на решенията за бъдещото прилагане на зелените изисквания като беше въведена забрана за разораване на съществуващите постоянно затревени площи на територията на цялата страна, които са включени в слой „Постоянно затревени площи”. По този начин се цели изпълнението на изискванията на регламента за недопускане намалението на дела и размера на постоянно затревените площи в страната като особено важни ландшафти от екологична гледна точка. Забраната за разораване на постоянно затревените площи представлява и нефинансова мярка за подпомагане и стимулиране развитието на отрасъл “Животновъдство”, който е признат за приоритетен за политиката на страната сектор. Чрез забраната за разораване ще бъдат запазени постоянните пасища и по този начин ще се осигури необходимата база за развитие на пасищното животновъдство. С въведената забрана за преобразуване на постоянно затревените площи ще се гарантира опазването на тези екологично важни ландшафти и ще се осигурят допълнителни предпоставки за развитие на животновъдството. Към момента задължението за запазване на пасищата като част от зелените изисквания ще бъде приложено на национално ниво и при неспазване на съотношението съгласно правилата на регламента ще бъде въведено и на индивидуално ниво.

Поддържането на екологично насочени площи се прилага при стопанства с обработваема земя над 15 ха – от 2015 г. най-малко 5% от декларираната обработваема земя следва да е заета от екологично насочени площи. Съобразно националната специфика ще бъдат отчитани следните Екологично насочени площи – земя под угар; тераси; особености на ландшафта; буферни ивици; ивици от допустими хектари по протежение на горски територии; площи с дървесни култури с кратък цикъл на ротация; площи с междинни култури или зелена покривка; площи с азот-фиксиращи култури. По отношение на екологично насочените площи, МЗХ ще приложи максимално широк подход при формирането на списъка с площи като по този начин се дават възможно най-много опции за земеделския стопанин да изпълни изискването.

Прилагането на новите параметри на директните плащания е предизвикателство за всички държави членки на ЕС. Общата селскостопанска политика чрез директните плащания ще продължи да бъде важен фактор за развитието на земеделието в България. Вземите национални решения по основните параметри трябва да бъдат обявени на Европейската комисия до 1 август 2014 г.